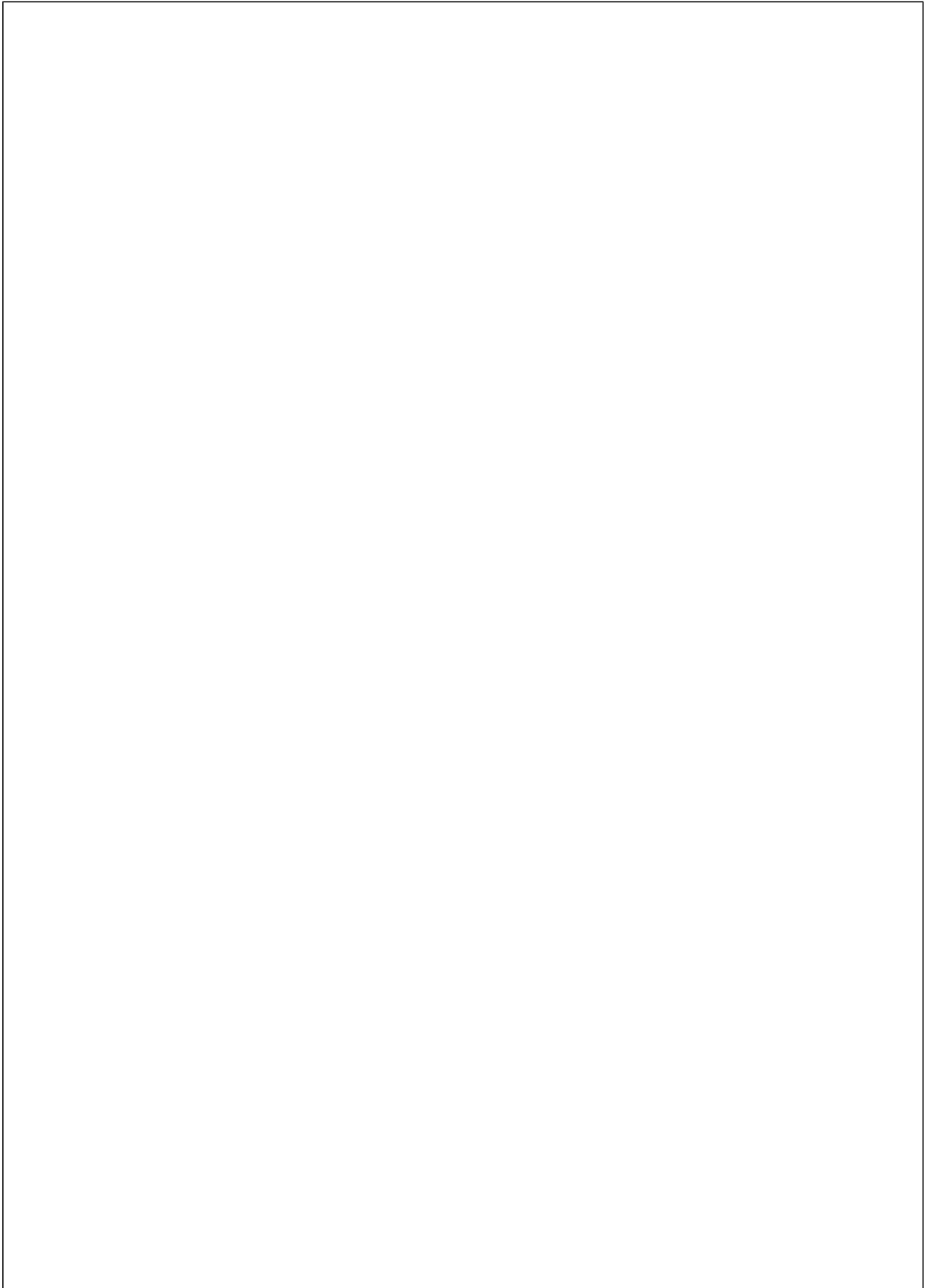

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/166880,Wojciech-Wichert-Wilhelm-Stuckart-biurokrata-niemieckiego-ludobojstwa.html>
14.03.2026, 14:03

Wojciech Wichert: Wilhelm Stuckart – biurokrata niemieckiego ludobójstwa

Wpływowy sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych nazistowskich Niemiec, jeden z inicjatorów i twórców ustaw norymberskich, a zarazem typowy przykład technokratycznego „mordercy zza biurka” z „pokolenia bezwarunkowości”.

21.06.2022

Po wybuchu wojny Wilhelm Stuckart był współodpowiedzialny m.in. za „prawną” implementację zbrodniczego porządku rasowego III Rzeszy na terenie okupowanej Polski.

Wilhelm Stuckart urodził się 16 listopada 1902 r. w Wiesbaden jako syn robotnika kolejowego. Wychowywał się w rodzinie o tradycjach konserwatywnych. Już w okresie młodzieńczym był przewodniczącym tamtejszej organizacji młodzieżowej pod auspicjami Niemieckiej Narodowej Partii Ludowej (DNVP). W 1919 r. przyłączył się do Freikorpsu gen. Franza Ritter von Eppa, by aktywnie sabotować francuską okupację Zagłębia Ruhry, za co był dwukrotnie więziony. Następnie podjął studia na kierunku „prawo i ekonomia polityczna” na uniwersytetach w Monachium i we Frankfurcie nad Menem, które ukończył uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych w 1928 r. W tym czasie pełnił funkcje radcy prawnego i sędziego w Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (NSDAP), do której wstąpił w 1930 r. (po tymczasowej delegalizacji partii po puczu monachijskim w listopadzie 1923 r.). Od 1932 r. piastował też stanowisko adwokata i referenta prawnego „oddziałów szturmowych” NSDAP (SA) w Szczecinie.

W Trzeciej Rzeszy

Po zdobyciu władzy przez Adolfa Hitlera w Niemczech kariera Stuckarta dynamicznie przyspieszyła. Od 4 kwietnia do 15 maja 1933 r. tymczasowo pełnił funkcję nadburmistrza Szczecina i pełnomocnika rządu „narodowej koncentracji”. Następnie piastował stanowiska członka pruskiej Rady Stanu i dyrektora w pruskim Ministerstwie ds. Nauki, Wychowania i Oświaty, od 30 czerwca 1933 r. w randze sekretarza stanu. Rok później pełnił analogiczną funkcję w tym resorcie, ale już na szczeblu centralnym. Stuckart należał też do gremium założycielskiego Akademii Niemieckiego Prawa (*Akademie für Deutsches Recht*) pod przewodnictwem Hansa Franka.

Wreszcie 11 marca 1935 r. powołano Stuckarta na urząd sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Rzeszy jako kierownika wydziału zajmującego się sprawami konstytucyjnymi i legislacyjnymi. W tej roli dał się poznać przede wszystkim jako ambitny inspirator i gorliwy twórca ustawodawstwa antyżydowskiego obowiązującego w III Rzeszy (już od lata 1933 r. odpowiedzialny był za implementację przepisów ustawy o „odnowieniu kadry urzędniczej” i tzw. paragrafu aryjskiego). Istotnie przyczynił się do sformułowania treści ustaw norymberskich z września 1935 r., pozbawiających obywatelstwa i ochrony prawnej niemieckich Żydów. W 1936 r. wraz z Hansem Globke Stuckart opracował na tej kanwie „Komentarz do niemieckiego ustawodawstwa rasowego”. W tymże roku został też oficjalnie przyjęty do SS w stopniu SS-Standartenführera. Publikował również liczne prace z zakresu nazistowskiej teorii prawa i ustroju

państwowego.

Jeszcze przed wybuchem wojny zajmował się tworzeniem pseudolegalnych podstaw uzasadniających ekspansjonistyczną politykę III Rzeszy pod kątem prawa konstytucyjnego i międzynarodowego. Przykładem w tej materii były przygotowane przez niego dekrety o inkorporacji Austrii i tzw. Kraju Sudeckiego do Rzeszy w 1938 r. oraz o utworzeniu Protektoratu Czech i Moraw w marcu 1939 r. 18 sierpnia 1939 r. podpisał rozporządzenie MSW nakazujące rejestrację wszystkich osób „psychicznie chorych, epileptyków i niedorozwiniętych umysłowo”, które stało się fundamentem nazistowskiej akcji tzw. eutanazji (dwa lata później jej ofiarą stał się półroczny syn Stuckarta, Gunther, urodzony z zespołem Downa).

Biurokrata niemieckiej polityki rasowej

Po napaści Niemiec na Polskę 1 września 1939 r. Stuckart został członkiem swego rodzaju gabinetu wojennego, acz o ograniczonych kompetencjach, pod przewodnictwem Hermanna Göringa, czyli Rady Ministrów Obrony Rzeszy (*Ministerrat für die Reichsverteidigung*). Ciało to mogło wydawać dekrety w sprawach wewnętrznych z mocą ustawy. Sekretarz stanu przyczynił się wówczas do przypieczętowania destrukcji integralności terytorialnej Polski poprzez przygotowanie rozporządzenia o „strukturze i administracji ziem wschodnich” z 8 października 1939 r. Na jego mocy utworzono dwa nowe okręgi administracyjne wcielone bezpośrednio do Rzeszy: Prusy Zachodnie (*Reichsgau Westpreussen*), który 2 listopada 1939 r. przemianowano na Gdańsk-Prusy Zachodnie (*Reichsgau Danzig-Westpreussen*) oraz Okręg Rzeszy-Poznań (*Reichsgau Posen*), czyli późniejszy Kraj Warty (*Reichsgau Wartheland*). W następnej kolejności Stuckart redagował tekst dekretu o „zarządzie podbitych obszarów polskich” z 12 października tegoż roku, w wyniku którego powołano do życia neokolonialny reżim okupacyjny oraz zaplecze surowcowe Rzeszy, jakim było Generalne Gubernatorstwo. 17 października 1939 r. uczestniczył w poufnym zebraniu w Kancelarii Rzeszy, w którym Hitler ujawnił radykalne plany depolonizacji tych terenów, likwidacji tamtejszych elit i traktowania ludności jako taniej siły roboczej.

W pierwszym okresie okupacji Stuckart kierował Centralną Placówką dla Okupowanych Obszarów Wschodnich (*Zentralstelle für die besetzten Ostgebiete*), której zadaniem była koordynacja niemieckiej administracji na tych terenach. Był także czynnie zaangażowany w politykę germanizacji realizowaną w okupowanej Polsce, w tym zwłaszcza w przygotowanie rozporządzenia o niemieckiej liście narodowościowej (*Deutsche Volksliste*) z 4 marca 1941 r. W tym kontekście warto też dodać, że należał do Wysokiego Trybunału ds. Ludnościowych na Terenach Wschodnich pod przewodnictwem Reichsführera SS Heinricha Himmlera, który podejmował ostateczne decyzje dotyczące „inwentaryzacji rasowej” ludności polskiej. W styczniu 1942 r. Stuckart z ramienia MSW brał aktywny udział w konferencji w Wannsee, podczas której ustalono szczegóły Zagłady europejskich Żydów; forsował przy tym sterylizację tzw. mieszanców I stopnia (osób mających dwoje żydowskich dziadków) i zakaz tzw. małżeństw mieszanych. W maju 1945 r. przez krótki czas pełnił funkcję Ministra Spraw Wewnętrznych Rzeszy we flensburgskim rządzie admirała Karla Dönitza zanim nie został aresztowany przez aliantów.

► [Czytaj całość na portalu „Przystanek Historia”](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł